

Levende og let om vidnepsykologi

Trinne Sonne

Ph.d., psykolog, Center for Selvbiografisk Hukommelsesforskning, Psykologisk Institut, Aarhus Universitet

Kan vi stole på vores hukommelse? Kan vi stole på andres? *Vitnepsykologi 2.0* giver læserne en god opdatering.

Svein Magnussen, *Vitnepsykologi 2.0*, Abstrakt forlag, 2017. 361 sider

VIDNEUDSAGN kan få store konsekvenser, når de bruges i retssager. Men hvor gode er vi egentligt til at vidne? Kan vi stole på vores hukommelse? Kan vi stole på andres? Vidnepsykologien beskæftiger sig med netop disse problemstillinger i undersøgelsen af vidneudsagn. Det er da væsentligt at se på, hvad der går forud for tilblivelsen af et vidneudsagn, samt hvorledes vi kan hjælpe folks vidneudsagn på vej, uden at risikere at påvirke, hvad de fortæller. Når folk taler usandt i retten, skyldes det altså ikke per automatik, at de bevidst lyver. Hvis der er noget, forskningen har vist, så er det, at vi simpelthen ikke er

bygget til opgaven at vidne. Vores hukommelse fungerer ikke som et videokamera, – vi fortolker, hvad vi ser, og vi opfatter bestemt ikke alt, også selvom det er lige for næsen af os. Dette og meget andet behandler Svein Magnussen i sin bog *Vitnepsykologi 2.0*:

Vitnepsykologiens vigtigste bidrag til rettssikkerhed er å gjøre rettens aktører oppmerksom på hva vi kan forvente av vitners – voksne og barns – observasjon og hukommelse. Hva kan påvirke påliteligheten av observasjon og hukommelse? Hva kan skape feil og falsk hukommelse? Og hvilke fallgruver i menneskelig tenkning kan tenkes å prege rettens vurderinger og beslutninger (side 14)?

Opdateret og letlæseligt

En grundbog om vidnepsykologi har i den grad været savnet i Skandinavien, hvor man hidtil har måttet ty til amerikanske bøger om emnet. Jeg var så glad, da jeg ved et rent tilfælde faldt over Magnussens første bog om vidnepsykologi, og jeg har flittigt brugt den i min undervisning siden. Derfor blev jeg også noget så glad, da jeg så, at han havde udgivet en opdateret version.

Vitnepsykologi 2.0 er inddelt i 7 kapitler med et gennemgående fokus på begreberne pålidelighed og troværdighed. Forfatteren kommer blandt andet ind på vidnepsykologiens historiske baggrund, selvbiografisk hukommelse, viden om hukommelsesprocesser og opmærksomhed, voksne som vidner, falske erindringer, børn som vidner, alt imens dette sættes ind i et praksisperspektiv med fokus på den skandinaviske kontekst. Der er tale om en omfattende opdatering, der tager højde for feltets udvikling de seneste 15 år:

Lite av det vi trodde for 15 år siden har vist seg å være direkte feil, men bildet er mer nyansert. Mer omfattende og metodologisk finslept empiriske undersøkelser har gitt et mer solid grunnlag for å trekke konklusjoner – noen mer, noen mindre bastante enn for 15 år siden – og enkelte forskningstema har fått større oppmerksomhet (fra forordet)

Især afsnittene vedrørende hukommelse og opmærksomhed står særligt stærkt i denne udgave.

Magnussen er en fantastisk formidler. Han skriver meget levende og letlæseligt. Han illustrerer de mange emner ved brug af relevante cases, der tydeliggør vigtigheden af forskning i dette felt, og som fremhæver hvor komplekse problemstillinger, man ofte møder.

Magnussen er meget synlig i sin tekst, og kommer løbende med opsummeringer eller anbefalinger anno 2017 på baggrund af den forskning, han gennemgår. Jeg tror, det er en smagssag, hvorvidt man synes om denne måde at skrive på, men jeg synes, at det fungerer fint her, da anbefalingerne altid baseres på en rig gennemgang af forskningen på området.

Savner nuancer

Et område, hvor jeg godt kunne savne lidt flere nuancer, er i hans gennemgang af børn som vidner, særligt børns autobiografiske hukommelse. Magnussen kunne med fordel have inddraget lidt mere af den nyere forskning.

Eksempelvis viser et nyere studie af Dahl, Kingo og Krøjgaard (2015), at selvom sproget spiller en afgørende rolle i forklaringen af barndomsamnesi – det fænomen at vi som voksne kun har få erindringer fra de første år af vores liv – afhænger det også af måden, børnenes hukommelse testes

på. Endvidere viser studier af børns spontane, i betydningen ikke-promptede, erindringer, at børn måske har flere erindringer, end vi fanger ved brug af klassiske hukommelsesdesign, hvor børn direkte spørges til tidligere oplevede hændelser (f.eks. Krøjgaard et al., 2017; Sonne et al., under udgivelse). Denne problematik kommer direkte i spil i vidnepsykologiske sammenhænge, netop fordi vidneudsagn per definition baseres på svar på direkte spørgsmål. Der er således særlige udfordringer forbundet ved undersøgelsen af børns hukommelse og ligeledes ved tilblivelsen af børns vidneudsagn, og jeg så gerne at dette område var udfoldet lidt mere.

Varmt anbefalet

Magnussen er i den grad kommet med en forbedret og opdateret bog om vidnepsykologien, og jeg kan varmt anbefale bogen til alle, der gerne vil have en indføring i vidnepsykologien, eller som gerne vil opdateres på den seneste forskning. Magnussens mål om at oplyse og at øge opmærksomheden på, hvad vi kan forvente af vidner, er bestemt lykkedes med denne bog, og jeg vil glæde mig til at bruge denne version i min undervisning.

Referanser

Referencer

- Dahl, J.J., Kingo, O.S., & Krøjgaard, P. (2015). The Magic Shrinking Machine revisited: The presence of props at recall facilitates memory in 3-year-olds. *Developmental Psychology*, 51, 1704–1716. DOI: 10.1037/dev0000050
- Krøjgaard, P., Kingo, O., Jensen, T.S. & Berntsen, D. (2017). By-passing strategic retrieval: Experimentally induced spontaneous episodic memories in 35- and 46-month-old children. *Consciousness and Cognition*, 55, 91–105. DOI: 10.1016/j.concog.2017.08.001
- Sonne, T., Kingo, O.S., Berntsen, D. & Krøjgaard, P., (under udgivelse) Thirty-five-month-old children have spontaneous memories despite change of context for retrieval, *Memory*. DOI: 10.1080/09658211.2017.1363243